

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Madis Timpson
Riigikogu õiguskomisjon
oiguskomisjon@riigikogu.ee

Meie 21.09.2026 nr 8-1/4035-2

Muudatusettepanek (878 SE)

Lugupidetud õiguskomisjoni esimees

Riigikogu menetluses on karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise ning kriminaalhooldusseaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu 878 SE. Justiits- ja Digiministeerium palub eelnõu muuta ja täiendada vastavalt käesolevas kirjas esitatud ettepanekutele. Muudatusettepaneku p 1 on ajendatud 17.06.2026. a Riigikohtu otsusest asjas nr 5-26-16¹, millega tunnistati põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks VangS-i sätteid, mis reguleerivad kinnipeetava interneti kasutamist.

1) Muuta ja sõnastada eelnõu § 17 (esialgne § 18) punkt 20 (esialgne punkt 19) järgmiselt:

„§ 31¹. Interneti kasutamine

(1) Kinnipeetavale võimaldatakse vanglateenistuse järelevalve all ja selleks kohandatud seadme kaudu interneti vahendusel:

- 1) juurdepääs ametlikele Eesti ja Euroopa Liidu õigusaktide ja kohtulahendite andmebaasidele ning ametlikule Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite andmebaasile;
- 2) juurdepääs Riigikogu, Eesti kohtute, õiguskantsleri, Justiits- ja Digiministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti ning Maksu- ja Tolliameti ametlike veebilehetele, Ametlike Teadaannete veebilehele ja Eesti teabevärava avalikuks kasutamiseks mõeldud andmetele;
- 3) juurdepääs vähemalt ühe avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni veebis kättesaadavale uudisteportaalile või selle uudiste tekstiosale;
- 4) juurdepääs vanglateenistuses kasutatava tõlkerakenduse veebilehele;
- 5) kasutada vanglateenistuse võimaldatavaid elektroonilisi teenuseid ja veebilahendusi kinnipeetavale kohandatud e-toimiku süsteemi kasutamiseks, vanglale pöördumiste esitamiseks, käesoleva seaduse § 23 lõikes 1 nimetatud eesmärgil lähedasega suhtlemiseks, enda kohta vangiregistrisse kogutud teabega tutvumiseks, välja arvatud teave, mille kohta kehtib õigusaktist tulenev juurdepääsupiirang, ning veebilahenduse kaudu sisseostude tegemiseks.
- (2) Kinnipeetav on kohustatud kasutama internetti üksnes selleks ettenähtud eesmärgil ja ulatuses ning järgima interneti kasutamise tingimusi. Kinnipeetav ei tohi püüda kõrvale hoida juurdepääsule kehtestatud piirangutest, varjata oma tegevust ega kasutada internetti viisil, mis ohustab vangla julgeolekut või korda või ei ole kooskõlas vangistuse täideviimise eesmärkidega.
- (3) Vanglateenistusel on õigus kontrollida, et internetti kasutatakse lubatud viisil. Interneti kasutamise tingimuste rikkumise korral võib vanglateenistus piirata kinnipeetava interneti kasutamist kuni 30 päevaks, kui see on rikkumise laadi ja raskust, selle korduvust, rikkumisega põhjustatud või kaasnenud ohtu ning muid olulisi asjaolusid arvestades vajalik vangla julgeoleku või korra tagamiseks, uue rikkumise ärahoidmiseks või interneti eesmärgipärase kasutamise tagamiseks.
- (4) Vanglateenistusel on õigus kinnipeetavale käesolevas paragrahvis sätestatud õiguse tagamiseks töödelda kinnipeetava nõusolekul tema näokujutise või sõrmejälje andmeid.
- (5) Interneti kasutamise andmeid säilitatakse järelevalve teostamise eesmärgil kuni kümme aastat.
- (6) Interneti kasutamise ja selle üle järelevalve teostamise täpsema korra ning andmete säilitamise tähtsused kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“;

¹ [5-26-16/18](#)

Selgitus: Riigikohus tunnistas 17.06.2026. a otsusega asjas nr 5-26-16 põhiseadusvastaseks kinnipeetavate internetikasutust reguleerivad sätted², mis puudutasid juurdepääsu Justiitsministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Eesti teabevärava veebilehtedele. Põhiseadusvastasus tuvastati nii volitusnormis, mis andis ministrile liiga laia otsustusõiguse, kui ka materiaalselt, kuna neile veebilehtedele juurdepääsu välistav piirang oli Riigikohtu hinnangul ebaproportsionaalne. Justiits- ja Digiministeeriumil tuleb uus regulatsioon kehtestada hiljemalt 17. detsembriks 2026. Sellest tulenevalt palume eelnõu muuta ja täiendada eeltoodud punktiga lisaks 20.05.2026. a esitatud muudatusettepanekutele.

Riigikohus heitis VangS internetikasutuse regulatsioonile ette nii volitusnormi puudusi kui ka sisulist ebaproportsionaalsust. Riigikohus leidis, et VangS § 31¹ lg-d 1 ja 2, mis volitasid ministrit määrusega otsustama, millistele veebilehtedele kinnipeetavad ligi pääsevad, ei vastanud põhiseaduse nõuetele. Esmalt delegeeris seadus ministrile liiga laia otsustusõiguse. Seadus ei määranud piisavalt, millises ulatuses peab internetile ligipääs olema tagatud, vaid jättis selle sisuliselt ministri otsustada. Teiseks ei olnud volitusnorm piisavalt määratletud. Norm keskendus üksnes riigi julgeolekuhuvidele ega sisaldanud põhiõiguste kaitseks vajalikke sisulisi piire ega juhiseid. Minister võis sisuliselt otsustada, et interneti üldse ei võimaldata, viidates näiteks tehnilise suutlikkuse puudumisele. Selline võimalus tähendas Riigikohtu hinnangul, et täitevvõim otsustab ise põhiõiguse ulatuse, kuigi selle peab määrama seadusandja. Riigikohus rõhutas, et seadus ei pea küll ise loetlema kõiki lubatud veebilehti, kuid peab sätestama põhimõtted ja piirid, millest minister peab lähtuma. Seetõttu tunnistas Riigikohus VangS § 31¹ lg-d 1 ja 2 põhiseadusega vastuolus olevaks ning kehtetuks (kehtetuks tunnistamine lükati edasi, et anda seadusandjale aega uus regulatsioon kehtestada).

Riigikohus pidas oluliseks, et vaidlusalustel veebilehtedel (Justiits- ja Digiministeeriumi veebilehel, Maksu- ja Tolliameti veebilehel, Politsei- ja Piirivalveameti veebilehel, Eesti.ee teabeväraval (v.a e-teenused)) avaldatakse peamiselt üldiseks kasutamiseks mõeldud õigusteavet ja riigi tegevust puudutavat teavet, kusjuures selline teave on oluline igaühele, sealhulgas kinnipeetavatele. Samuti aitab juurdepääs sellele kaasa taasühiskonnastamisele, mis on ka vangistuse täideviimise eesmärk (VangS § 6). Riigikohus nõustus, et piirangu eesmärk – vältida vanglateenistuse kontrolli alt väljuvat suhtlust ning tagada julgeolek – on legitiimne. Samas leiti, et riik ei olnud piisavalt kaalunud vähem piiravaid lahendusi. Võimalikud olid tehnilised meetmed (filtrid, veebilehtede kohandamine, staatilised koopiad, DIGARi lahendus), samuti korralduslikud meetmed (näiteks ligipääs statsionaarsetes arvutites kohtluse alusel). Riigi esitatud kulupõhjendused ei olnud kohtu hinnangul piisavad, et õigustada täielikku keeldu. Otsuses rõhutati, et võimalus küsida teavet teabenõudega ei ole tegelik alternatiiv veebilehele ligipääsule, sest inimene ei tea, millist teavet veebilehel parasjagu avaldatakse, samas kui veebileht annab ajakohase ja tervikliku ülevaate. Lisaks on teabenõuded aeglasemad, kulukamad ning koormavad nii riiki kui ka kinnipeetavat. Riigikohus viitas nii Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale kui ka rahvusvahelistele soovitudele ning leidis, et internet on tänapäeval peamine kanal õigusteabe ja avaliku teabe saamiseks, kinnipeetavate digitaalsest ühiskonnast isoleerimine raskendab nende taasühiskonnastamist, ligipääs õigusteabele aitab kaasa õiguskuulekale käitumisele ja seeläbi ka ühiskonna turvalisusele.

Riigikohus leidis, et internetile juurdepääsu tingimused ja piirangud peavad olema seaduses piisavalt selgelt sätestatud ning seadusandja ei saa jätta täitevvõimule täielikku otsustusõigust põhiõiguste tagamise üle. Veebilehtedele, mis sisaldavad olulist õigus- ja avalikku teavet ega kujuta endast iseenesest julgeolekuohtu, juurdepääsu võimaldamine toetab vangistuse eesmärke, eelkõige kinnipeetavate taasühiskonnastamist, õigusteadlikkuse suurendamist ja ettevalmistamist eluks digitaliseerunud ühiskonnas. Seetõttu peab regulatsioon internetile juurdepääsu laiendamisel neid põhimõtteid arvestama. Samas tuleb arvestada ka turvariskidega ja veebilehe seadistamisega seotud kuludega. Iga veebilehe juurdepääsu võimaldamine eeldab eraldi seadistamist, testimist ja turvakontrolli. Kuna veebilehtedel tehakse pidevalt muudatusi, võivad senised turvameetmed muutuda ebapiisavaks ning riskid uuesti ilmned, mistõttu on vajalik regulaarne seire ja ümberhindamine. Veebilehtede haldamine, turvariskide analüüs, sisu filtreerimine ja muudatuste testimine nõuavad märkimisväärselt IT-ressurssi, mida oleks otstarbekam suunata põhiteenuste arendamisse. Näiteks üksnes kõigi riigiasutuste veebilehtedele juurdepääsu võimaldamine vangidele tooks kaasa olulise arendus- ja halduskoormuse. Sõltuvalt veebilehtede arvust ja lahenduse tehnilisest keerukusest võib sellise lahenduse arendamise, haldamise ja turvalisuse tagamise töömaht ulatuda sadade või isegi tuhandete töötundideni aastas. Seda arvestades tuli leida lahendus, mis ühelt poolt võimaldaks kinnipeetavatele kasutada interneti laiemalt, kuid siiski arvestades seda, et vanglateenistusel on

---

² VangS § 31¹ lõiked 1,2, Vangla sisekorraeeskirja § 52¹ lg 1.

kohustus kontrollida, kellega kinnipeetav suhtleb ja kirjavahetust peab (VangS § 29 lg 2¹). Seda kohustust tuleb vanglateenistusel jälgida ka internetikasutuse puhul.

Sobiva sõnastuse leidmiseks analüüsiti, kuidas on interneti kasutamist vanglas reguleerinud teised riigid. Näiteks Soome Vankeuslaki sisaldab interneti kasutamise kohta eraldi sätet (§ 12:9a „Interneti kasutamine“). Seaduse kohaselt võib vangile anda loa interneti kasutamiseks. Interneti kasutamine peab olema seotud töö, hariduse, õigusasjade, sotsiaalasjade, eluasemeküsimuste, toimetuleku või muu võrreldava olulise põhjusega. Kinnises vanglas peab olema tehniliselt tagatud, et vang pääseb ligi üksnes nendele veebilehtedele, mille kasutamiseks on luba antud. Interneti kasutamine ei tohi ohustada vangla korda ega julgeolekut ning antud loa võib hiljem tagasi võtta. Lisaks sätestab seadus, et internetikasutust võib tehniliselt jälgida ning ametnik võib selle kasutamist vahetult kontrollida. Samas peatükis on eraldi reguleeritud ka e-posti kasutamine. Vankeuslaki reguleerib interneti kasutamise eesmärgi, loa andmise eeldusi, julgeolekunõudeid ja järelevalvet, mitte konkreetsetele veebilehtedele juurdepääsu lubamist. Konkreetse ligipääsu üle otsustatakse vangla administratsiooni poolt üksikjuhtumi asjaolusid arvestades.

Rootsis ei ole õigusaktis lubatud veebilehtede nimekirja. Samuti ei ole interneti kasutamise õigus seotud konkreetsete domeenidega. Fookus on sellel, milleks internetti kasutatakse, milline on julgeolekurisk ja kas kasutamist saab tehniliselt kontrollida. Kriminalvården (Rootsi vanglate ja kriminaalhoolduse amet) kehtestab vanglatele siduvad sisemised eeskirjad (*föreskrifter ja allmänna råd*) ning otsustab üksikjuhtumitel, kas ja millistel tingimustel vang internetti kasutada võib. Praktikas võimaldatakse interneti kasutamist peamiselt hariduse omandamiseks, töö tegemiseks, rehabilitatsiooni eesmärkidel, muudel konkreetsetel eesmärkidel, kui julgeolekurisk on maandatav.

Euroopa Nõukogu kogus liikmesriikidelt infot interneti kasutamise kohta vanglates juba mitu aastat tagasi. Vastustest ilmneb, et paljud riigid lubavad internetti üksnes vangla järelevalve all ning sageli ainult hariduse või ametiasutustega suhtlemise eesmärgil. Näiteks Austria lubab internetti õppeosakonnas, Belgia peab vajalikuks piirata ligipääsu kesksete kontaktpunktideni, Norra kasutab lubatud veebilehtede süsteemi (*white page system*), Sloveenia ja Horvaatia võimaldavad internetti vangla järelevalve all.

Võttes arvesse Riigikohtu otsusest tulenevat, teiste riikide praktikat ning vajadust saada ülevaadet vanglas toimuvast veebiliiklusest, on sätete sõnastamisel laiendatud interneti kasutamise võimalusi, kuid säilitatud kontrollimise võimalus. Seaduses määratakse kindlaks interneti kasutamise raamistik ja tingimused. Samal ajal sätestatakse seaduse tasandil interneti kasutamise piirid, järelevalve alused ning väärkasutamise tagajärjed.

Lõikes 1 sätestatakse teabeallikad, veebilehed, elektroonilised teenused ja veebilahendused, millele kinnipeetavale interneti vahendusel juurdepääs võimaldatakse. Võrreldes üldise internetijuurdepääsuga võimaldab konkreetsete juurdepääsuvõimaluste sätestamine piirata kinnipeetava internetikasutuse nende allikate ja funktsioonidega, mille kättesaadavaks tegemine on põhjendatud kinnipeetava õiguste teostamise, teabe saamise või vangistuse täideviimise seisukohalt.

Juurdepääs toimub vanglateenistuse järelevalve all ja selleks kohandatud seadme kaudu. Kohandatud seadme all peetakse silmas seadet, mille tehnilised ja tarkvaralised lahendused võimaldavad piirata kinnipeetava juurdepääsu seaduses lubatud veebilehtede, teenuste ja funktsioonidega ning rakendada interneti kasutamiseks vajalikke turva- ja järelevalvemeetmeid. Juurdepääsu võimaldamine konkreetsele veebilehele ei tähenda seega tingimata selle veebilehe kogu funktsionaalsuse ega veebilehel sisalduvate välislinkide kaudu muudele internetilehekülgedele juurdepääsu võimaldamist.

Lõike 1 punkti 1 kohaselt võimaldatakse kinnipeetavale juurdepääs ametlikele Eesti ja Euroopa Liidu õigusaktide ja kohtulahendite andmebaasidele ning ametlikule Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite andmebaasile. Punkti eesmärk on tagada kinnipeetavale vahetu juurdepääs usaldusväärsele ja ajakohasele õigusteabele, mida ta võib vajada nii enda õiguste kaitsmiseks kui ka oma õigusliku olukorra mõistmiseks. Eraldi nimetatakse Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendeid, kuna Euroopa inimõiguste konventsioonist tulenevad õigused ja nende tõlgendamist käsitlev kohtupraktika on olulised ka kinnipeetava õiguste seisukohalt.

Lõike 1 punktis 2 sätestatakse juurdepääs Riigikogu, Eesti kohtute, õiguskantsleri, Justiits- ja Digiministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti ning Maksu- ja Tolliameti ametlikele veebilehtedele, Ametlike Teadaannete veebilehele ja Eesti teabevärvale avalikuks kasutamiseks mõeldud andmetele. Nimetatud veebilehtede kaudu tehakse üldiseks kasutamiseks kättesaadavaks avaliku võimu tegevust,

isikute õigusi ja kohustusi, riigi toimimist ning avalikke teenuseid puudutavat teavet. Veebilehtede nimetamine seaduses tagab selguse, millistele avaliku võimu teabeallikatele peab kinnipeetaval olema juurdepääs, ning välistab vajaduse määrata nende veebilehtede ring kindlaks ministri määruse või üksikotsustega. Loetelu hõlmab ühelt poolt põhiseaduslike institutsioonide – Riigikogu, kohtute ja õiguskantsleri – veebilehti ning teiselt poolt selliste täidesaatva riigivõimu asutuste veebilehti, mille kaudu avaldatav teave võib olla kinnipeetavale tema õiguste teostamise ja vabanemiseks ettevalmistamise seisukohalt oluline. Eesti teabevärava kaudu on kinnipeetaval võimalik saada koondatud teavet riigi ja kohaliku omavalitsuse korralduse, isikute õiguste ja kohustuste ning avalike teenuste kohta. Ametlike Teadaannete veebilehele juurdepääs võimaldab tutvuda õigusaktide alusel avaldatavate ametlike teadetega. Punktis 2 nimetatud veebilehtedele juurdepääsu võimaldamine ei tähenda iseenesest õigust kasutada kõiki nende veebilehtede kaudu pakutavaid elektroonilisi teenuseid, suhtlusvõimalusi või välislinke. Interneti kasutamise tehnilisel korraldamisel on võimalik piirata juurdepääs veebilehe avalikule teabeosale või muule seadusega lubatud funktsionaalsusele.

Lõike 1 punkti 3 kohaselt tagatakse kinnipeetavale juurdepääs vähemalt ühe avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni veebis kättesaadavale uudisteportaalile või selle uudiste tekstiosale. Muudatuse eesmärk on võimaldada kinnipeetaval saada interneti vahendusel regulaarset ja ajakohast teavet ühiskonnas toimuvate sündmuste kohta. Juurdepääs päevakajalisele teabele aitab säilitada kinnipeetava sidet ühiskonnas toimuvaga ning toetab tema ettevalmistamist vabanemiseks ja ühiskonda naasmiseks. Seadus ei nõua juurdepääsu võimaldamist uudisteportali kogu tehnilisele funktsionaalsusele. Vanglateenistus võib võimaldada juurdepääsu üksnes portaali uudiste tekstiosale, kui see on vajalik internetikasutusega kaasnevate riskide maandamiseks. Selline lahendus võimaldab teha kinnipeetavale kättesaadavaks uudiste sisulise teabe, ilma et vanglateenistus peaks võimaldama juurdepääsu näiteks video- ja helivoogudele, kommentaariumidele, väliste sisuteenustele või muule funktsionaalsusele, mille kasutamine ei ole sätte eesmärgil saavutamiseks vajalik.

Lõike 1 punkti 4 kohaselt võimaldatakse kinnipeetavale juurdepääs vanglateenistuses kasutatava tõlkerakenduse veebilehele. Tõlkerakenduse kasutamise võimalus on vajalik eelkõige olukordades, kus kinnipeetav ei valda piisavalt eesti keelt ning tal on vaja mõista vangistuse täideviimise, asjaajamise või muu igapäevase tegevusega seotud võõrkeelset või eestikeelset teavet. Samuti võimaldab tõlkerakendus toetada kinnipeetava iseseisvat toimetulekut talle kättesaadavaks tehtud teabe ja elektrooniliste lahenduste kasutamisel. Juurdepääs piirdub vanglateenistuses kasutatava tõlkerakendusega ega anna kinnipeetavale õigust vabalt valida internetis kättesaadavaid tõlke- või muid tehisintellektil põhinevaid teenuseid.

Lõike 1 punktis 5 sätestatakse vangistuse täideviimisel kinnipeetavale kasutamiseks võimaldatavad elektroonilised teenused ja veebilahendused. Erinevalt punktidest 1–4, mis käsitlevad peamiselt internetis avaldatud teabele juurdepääsu, võimaldab punkt 5 teha elektroonilises keskkonnas konkreetseid toiminguid ja kasutada vangistuse täideviimiseks ette nähtud digitaalseid teenuseid. Nende all peetakse silmas vanglateenistuse poolt kinnipeetavale kasutamiseks ette nähtud ja võimaldatud digitaalseid lahendusi, mida kasutatakse vangistuse täideviimisega seotud asjaajamiseks, teenuste kasutamiseks ja muude toimingute tegemiseks.

Sätte alusel võimaldatavate elektrooniliste teenuste ja veebilahenduste hulka kuuluvad muu hulgas kinnipeetavale kohandatud e-toimiku süsteem, vanglale elektrooniliste pöördumiste esitamise võimalus, VangS § 23 lõikes 1 nimetatud eesmärgil lähedasega suhtlemiseks kasutatav lahendus, võimalus tutvuda enda kohta vangiregistrisse kogutud teabega ulatuses, milles sellele ei kehti õigusaktist tulenev juurdepääsupiirang, ning veebilahendus sisseostude tegemiseks. Sättest ei tulene kinnipeetavale õigust nõuda enda valitud elektroonilise teenuse või veebilahenduse kasutamise võimaldamist. Samuti ei tulene sättest õigust kasutada samal eesmärgil mis tahes avalikult kättesaadavat elektroonilist teenust. Punkt hõlmab üksnes neid teenuseid ja lahendusi, mille kasutamise on vanglateenistus kinnipeetavatele võimaldanud. Kasutatav tehniline lahendus peab olema vanglateenistuse poolt kinnipeetavale kasutamiseks võimaldatud ja vangistuse tingimustele kohandatud. Selline regulatsioon võimaldab teenuseid tehnoloogia arenedes muuta ja edasi arendada, ilma et iga konkreetse infosüsteemi tehnilise lahenduse muutumine tingiks seaduse muutmise vajaduse.

Lõikes 2 sätestatakse kinnipeetava kohustused interneti kasutamisel. Internetti tuleb kasutada üksnes selleks ettenähtud eesmärgil ja ulatuses ning järgida interneti kasutamise tingimusi. Kohustused on vajalikud, kuna tehniliste meetmetega ei ole võimalik täielikult välistada kõiki lubatud internetiressursside väärkasutamise võimalusi. Kinnipeetav ei tohi püüda kõrvale hoida juurdepääsule kehtestatud piirangutest. Keeld hõlmab muu hulgas katseid pääseda lubatud veebilehe või teenuse kaudu internetiressurssidele või funktsioonidele, mille kasutamist ei ole talle võimaldatud, ning muid

katseid tehnilistest või korralduslikest juurdepääsupiirangutest mööduda. Keelatud on tehnilistest piirangutest kõrvalhoidmine, internetis toimuva tegevuse varjamine ning interneti kasutamine viisil, mis ohustab vangla julgeolekut või korda või ei ole kooskõlas vangistuse täideviimise eesmärkidega. Säte loob ühtlasi õigusliku aluse reageerida olukordadele, kus kinnipeetav kasutab talle õiguspäraselt võimaldatud internetiühendust muul eesmärgil või püüab tehniliste või muude meetmetega laiendada talle võimaldatud juurdepääsu ulatust. Samuti ei või kinnipeetav varjata oma tegevust ega kasutada interneti viisil, mis ohustab vangla julgeolekut või korda või ei ole kooskõlas vangistuse täideviimise eesmärkidega. Tegemist on üldise interneti nõuetekohase kasutamise kohustusega, mis võimaldab reageerida ka sellistele väärkasutuse viisidele, mida ei ole võimalik tehniliste meetmete või üksikasjalike kasutusreeglitega ammendavalt ette näha.

Lõikes 3 sätestatakse vanglateenistuse õigus kontrollida, kas kinnipeetav kasutab interneti talle lubatud viisil. Järelevalve on kontrollitud internetijuurdepääsu lahutamatu osa ning võimaldab tuvastada interneti kasutamise tingimuste rikkumisi ja internetikasutusega kaasnevaid julgeoleku- või korrakaitseriske. Interneti kasutamise tingimuste rikkumise korral võib vanglateenistus piirata kinnipeetava interneti kasutamist kuni 30 päevaks. Piirangu eesmärk ei ole kinnipeetava karistamine toimepandud rikkumise eest, vaid vangla julgeoleku ja korra tagamine, uue rikkumise ärahoidmine või interneti eesmärgipärase kasutamise tagamine. Tegemist on seega ennetava meetmega, mille kohaldamine peab olema seotud rikkumisest tuleneva või selle jätkumisega kaasneva riskiga. Interneti kasutamise piiramine ei ole rikkumise automaatne tagajärg. Vanglateenistus peab igal üksikjuhul hindama meetme kohaldamise vajadust ja ulatust, arvestades rikkumise laadi ja raskust, selle korduvust, rikkumisega põhjustatud või kaasnenud ohtu ning muid olulisi asjaolusid. Kuni 30 päeva on piirangu maksimaalne kestus ning konkreetse piirangu kestus tuleb määrata juhtumi asjaoludest lähtudes. Mida vähem oluline on rikkumine ja sellest tulenev risk, seda väiksema intensiivsusega peab üldjuhul olema ka rakendatav piirang. Piirangu kohaldamisel tuleb järgida proportsionaalsuse põhimõtet. Kui rikkumisega seotud riski on võimalik piisavalt maandada üksnes konkreetse veebilehe, teenuse või funktsionaalsuse kasutamise piiramisega, tuleb võimaluse korral eelistada sellist abinõu kogu internetikasutuse piiramisele.

Lõikes 4 sätestatakse vanglateenistuse õigus töödelda kinnipeetava nõusolekul tema näokujutise või sõrmejälje andmeid, kui see on vajalik paragrahvis sätestatud interneti kasutamise õiguse tagamiseks. Biomeetrilisi andmeid kasutatakse kinnipeetava usaldusväärseks autentimiseks, et tagada konkreetsele kinnipeetavale võimaldatud elektrooniliste teenuste ja internetilahenduste kasutamine selle isiku poolt. Eelnõuga paigutatakse olemasolev regulatsioon paragrahvi muutunud ülesehitusest tulenevalt teise lõikesse (praegune VangS § 31¹ lg 3) ning biomeetriliste andmete töötlemise eesmärgi ega ulatust ei laiendata.

Lõikes 5 sätestatakse interneti kasutamise andmete säilitamise eesmärk ja maksimaalne säilitamistähtaeg. Interneti kasutamise andmeid säilitatakse järelevalve teostamise eesmärgil kuni kümme aastat. Andmete säilitamine on vajalik selleks, et vanglateenistusel oleks võimalik kontrollida interneti kasutamise nõuetekohasust, tuvastada võimalikke rikkumisi ning vajaduse korral tagantjärele selgitada interneti kasutamisega seotud asjaolusid. Interneti kasutamise andmete hulka võivad sõltuvalt kasutatavast tehnilisest lahendusest kuuluda eelkõige andmed interneti kasutanud isiku, kasutamise aja ning kasutatud veebilehe, teenuse või funktsionaalsuse kohta. Kümme aastat on seaduses sätestatud maksimaalne säilitamistähtaeg. See ei tähenda, et kõiki interneti kasutamisega seotud andmeid tuleb säilitada kümme aastat. Andmete tegelik säilitamisaeg määratakse lähtudes andmete liigist, nende töötlemise eesmärgist ja järelevalvevajadusest. Täpsemad säilitamistähtajad kehtestatakse lõike 6 alusel valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Lõikes 6 antakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada määrusega interneti kasutamise ja selle üle järelevalve teostamise täpsem kord ning interneti kasutamise andmete säilitamise tähtajad. Volitusnorm võimaldab määruse tasandil reguleerida eelkõige interneti kasutamise praktilisi ja tehnilisi tingimusi, juurdepääsu korraldamist, järelevalve teostamist ning eri liiki internetikasutuse andmete säilitamistähtaegu. Nende küsimuste üksikasjalik reguleerimine määruses on põhjendatud nende tehnilise iseloomu ning kasutatavate infotehnoloogiliste lahenduste muutumise tõttu. Põhiõiguste teostamise seisukohalt olulised küsimused sätestatakse seaduses. Seadusega määratakse kindlaks, millistele teabeallikatele, veebilehtedele ja elektroonilistele lahendustele kinnipeetavale juurdepääs võimaldatakse, kinnipeetava põhilised kohustused interneti kasutamisel, interneti kasutamise piiramise alus ja maksimaalne kestus, biomeetriliste andmete töötlemise alus ning interneti kasutamise andmete säilitamise eesmärk ja maksimaalne tähtaeg. Ministri määrusega saab neid seaduses sätestatud aluseid üksnes täpsustada ega saa seaduses sätestatud internetijuurdepääsu ulatust olemuslikult laiendada või kitsendada.

Muudatuse mõju

Muudatuse peamine mõju seisneb kinnipeetavate interneti vahendusel teabele juurdepääsu võimaluste laiendamises. Võrreldes kehtiva korraga saavad kinnipeetavad juurdepääsu senisest suuremale hulgale veebilehtedele, rakendustele ja internetipõhistele teenustele, mis võimaldab neil iseseisvamalt ja vahetumalt saada õigusteavet, avaliku võimu tegevust käsitlevat teavet ning muud vangistuse täideviimise ja taasühiskonnastamise seisukohalt vajalikku teavet. Seeläbi paraneb kinnipeetavate võimalus teostada oma õigusi ja valmistuda vabanemiseks ja ühiskonda naasmiseks. Internetile juurdepääsu laiendamisega kaasnevaid julgeoleku- ja väärkasutuse riske maandatakse vanglateenistuse järelevalve ning interneti kasutamisele kehtestatud tingimuste ja piirangutega. Uus regulatsioon võimaldab paremini arvestada avalike teenuste ja ühiskonna digitaliseerumisega ning toetab kinnipeetava õiguste teostamist, hariduse omandamist ja taasühiskonnastamist. Samal ajal säilib vanglateenistusel võimalus vältida kontrollimatut elektroonilist suhtlust ning piirata selliseid veebilehti, teenuseid ja funktsioone, millega kaasneb oht vangla julgeolekule või korrale või mis ei ole kooskõlas vangistuse täideviimise eesmärkidega. Regulatsioon põhineb seega kontrollitud juurdepääsu põhimõttel: interneti kasutamise võimalusi laiendatakse ulatuses, milles nende kasutamine on vangistuse eesmärkidega kooskõlas ning tehniliselt ja korralduslikult võimalik, säilitades samal ajal vanglateenistusele vajalikud vahendid interneti kasutamise kontrollimiseks ja väärkasutusele reageerimiseks.

Kokkuvõttes loob § 31¹ tasakaalustatud regulatsiooni, mis võimaldab kinnipeetavatel kasutada tänapäevaseid digilahendusi ulatuses, mis toetab nende õiguste teostamist ja taasühiskonnastamist, tagades samal ajal vangla julgeoleku, korra ning vanglateenistuse järelevalve. Selline lahendus võimaldab paremini tasakaalustada kinnipeetava PS §-st 44 tulenevat õigust saada üldiseks kasutamiseks mõeldud teavet ning vangla julgeoleku, korra ja vangistuse täideviimise eesmärkidega seotud põhiseaduslikke väärtusi.

2) Muuta eelnõu § 22 (esialgne eelnõu § 23) ja sõnastada järgmiselt:

„§ 22. Seaduse jõustumine

(1) Käesoleva seaduse § 1 punktid 1–12, 15–18, 20–23 ja 26–29, § 10 punktid 9 ja 10 jõustuvad 2027. aasta 1. juulil.

(2) Käesoleva seaduse § 1 punktid 13, 14, 19, 24 ja 25, § 10 punktid 4–8, § 17 punktid 34–39 ning punktis 75 esitatud vangistusseaduse § 172¹¹, jõustuvad 2027. aasta 1. oktoobril.“.

Selgitus:

Muudatusega muudetakse eelnõus sätestatud jõustumistähtaegu ning võetakse jõustumissättes arvesse 20. mail 2026 esitatud muudatusettepanekutest tulenevaid numeratsioonimuudatusi.

Lõikes 1 nimetatud seadusemuudatused jõustuvad 1. juulil, mitte 1. jaanuaril, kuna muudatuste rakendamine eeldab mitme infosüsteemi arendamist ning omavahelise automaatse andmevahetuse loomist. Muudatuste tulemusena peavad kriminaalhooldusametniku poolt määratud, muudetud või asendatud kohustused ja kontrollnõuded olema õigeaegselt ning ajakohaselt kättesaadavad kõigile asjaomastele asutustele. Selleks tuleb tagada automaatne infovahetus vangiregistri (KIR), kohtute infosüsteemi (KIS) ja prokuratuuri infosüsteemi (PRIS) vahel. Eeltoodu eeldab nii vangiregistri kui ka teiste seotud infosüsteemide tehnilist arendamist, arenduste testimist ja kasutuselevõttu. Lisaks on vaja teha muudatustega seotud ettevalmistused töökorralduses, tutvustada ametnikele uusi lahendusi ning viia läbi koolitused. Enne muudatuste jõustumist tuleb testida infosüsteemide toimivust, et tagada andmete korrektne liikumine ning vältida olukordi, kus kohtul, prokuratuuril või kriminaalhooldusametnikul puudub ülevaade kriminaalhooldusala seeläbi kehtivatest kohustustest ja kontrollnõuetest. Seetõttu on põhjendatud näha muudatustele ette pikem jõustumisaeg ning määrata nende jõustumise tähtajaks 1. juuli 2027.

Lõikes 2 nimetatud muudatused jõustuvad 1. oktoobril. Eelnõu menetluse ajakava tõttu ei jää seaduse vastuvõtmise ja seni kavandatud 1. aprilli 2027. aasta jõustumistähtaaja vahele enam piisavalt aega muudatuste rakendamiseks vajalike ettevalmistuste tegemiseks. Muudatused eeldavad vanglateenistuse töökorralduse kohandamist ning uue regulatsiooni rakendamiseks vajalike protsesside ettevalmistamist. Arvestades ka lõikes 1 nimetatud ulatuslike muudatuste jõustumist 1. juulil 2027, on

põhjendatud jätta erinevate muudatuste rakendamise vahele piisav aeg, et vanglateenistus saaks muudatustega järk-järgult kohaneda. Seetõttu lükatakse lõikes 2 nimetatud muudatuste jõustumine 2027. aasta 1. oktoobrile.

Käesolevas muudatusettepanekus jäetakse välja 20.05.2026 esitatud muudatusettepanekus esitatud lõige 2, mis sätestas kinnipeetavate isikuarvega ja vangiregistri ning K-raha liitmisega seotud sätete jõustumise 11. augustil. Kuna nimetatud kuupäev on möödunud, jäetakse see eraldi jõustumissäte käesoleva muudatusettepanekuga välja. Nende muudatuste suhtes kohaldub seega seaduse üldine jõustumiskord. Samuti jäetakse lõikest 1 välja § 14 (esialgne § 15), mistõttu kohaldub ka selles sätestatud muudatustele seaduse üldine jõustumiskord.

Muudetavas numeratsioonis on võetud arvesse 20.05.2026 esitatud muudatusettepanekutes esitatud punkte, mistõttu ei vasta need täpselt esialgses eelnõus toodule. Esialgses eelnõus oli vangistusseaduse muutmine §-s 18. Vangistusseaduse muudatustest olid esialgses eelnõus jõustumissätte seisukohalt asjakohased punktid 33–38 ja punkt 70, milles sisaldub vangistusseaduse § 172¹¹.

Muudatusettepanekutest tingitud numeratsiooni muutused ei muuda jõustumissätte sisulist ulatust. Jõustumissättes on jätkuvalt nimetatud samad eelnõu sätted, millele nähti ette eraldi jõustumisaeg esialgses eelnõus, kuid nende viited on ajakohastatud vastavalt eelnõu menetluse käigus muutunud numeratsioonile. Seega vastavad jõustumissättes kasutatud viited menetluse eri etappides järgmisele numeratsioonile: esialgne § 18 → § 17; esialgsed § 18 punktid 33–38 → § 17 punktid 34–39; esialgne § 18 punkt 70 → pärast 20. mai muudatusettepanekuid § 17 punkt 75.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Helina Kasvandik 5817 5494
helina.kasvandik@justdigi.ee